

JAARVERSLAG STICHTING KENNISONTWIKKELING HBO 2003

Bestuursverslag

1. Inleiding

Dit is de derde jaarrekening van de Stichting Kennisontwikkeling HBO. Dit bestuursverslag bevat als onderdeel van de jaarrekening een feitelijk overzicht van de activiteiten van het bestuur in 2002. Omdat in 2003 geen nieuw budget beschikbaar is gesteld voor het aanvragen van lectoraten, kan het verslagjaar worden gekenmerkt als een jaar van consolidatie.

2. Oprichting en context

De stichting is door het bestuur van de HBO-raad opgericht op 25 april 2001. Het kader waarbinnen de stichting functioneert is een convenant dat op 29 oktober 2001 tussen de minister van OCW en de HBO-raad is gesloten. Dit convenant moet worden gezien tegen de achtergrond van de Europese Kennistop in Lissabon, waar is afgesproken om Europa te ontwikkelen tot de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie in de wereld. De hogescholen als publieke kennisinstituten kunnen een bijdrage leveren aan het bereiken van dit perspectief waarbij zij als scharnierpunt in de kenniseconomie kunnen werken aan het verstevigen van kennisoverdracht en -verspreiding, kenniscirculatie en kennisontwikkeling.

De HBO-raad heeft ervoor gekozen om het verstevigen van kennisoverdracht en -verspreiding, kenniscirculatie en kennisontwikkeling invulling te geven via lectoren en kenniskringen. Deze keuze heeft niet alleen betekenis in relatie tot de voornoemde doelen maar eveneens voor de concurrentiepositie van hogescholen op de arbeidsmarkt van docenten. Lectoren zijn hooggekwalificeerde professionals die ruime ervaring hebben met onderwijs en onderzoek op een bepaald (vak)gebied en door hun prestaties een groot gezag genieten als deskundige. De gedachte is deze lectoraten niet geïsoleerd te benaderen maar te zien als centrumfunctie in te vormen kenniskringen, waarin naast de lector ook andere docenten deelnemen. Binnen deze kenniskringen wordt de inhoudelijke expertise op een bepaald (vak)gebied gebundeld en verder ontwikkeld. De professionalisering van docenten kan binnen deze kenniskringen gestalte krijgen door een personeelsbeleid gericht op bredere en meer gevarieerde taken én door het scheppen van ruimte voor een gerichte verdere ontwikkeling van de vakinhoudelijke component.

3. Convenant

In het met de HBO-raad gesloten convenant heeft de minister aangegeven dat hij, mede gelet op zijn verantwoordelijkheid richting de Tweede Kamer, heldere afspraken wil maken over de doelstellingen, verwachte indicatoren en monitoring inzake lectoren en kenniskringen. Daarbij gaat de minister er vanuit dat de lectoren en kenniskringen gericht zijn op het leveren van een bijdrage aan de voornoemde doelen.

De minister gaat er verder van uit dat de HBO-raad een zodanig arrangement ontwikkelt voor de verdeling van de beschikbare middelen dat de beoogde doelstellingen en effecten ook daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden. De HBO-raad heeft dat vormgegeven door de oprichting van de stichting, die een zuiver uitvoerende rol vervult. De minister verwacht

daarbij wel een professionele organisatie waarbij sprake is van heldere procedures, een goede onderbouwing en verantwoording van beslissingen, inclusief een heldere beroepsprocedure. De minister gaat er daarbij van uit dat hij geen verantwoordelijkheid draagt of aangesproken kan worden op de specifieke toedeling van middelen aan afzonderlijke hogescholen.

4. Samenstelling bestuur en secretariaat

Het bestuur bestond in 2003 uit de volgende personen: J. Franssen, voorzitter, prof.dr. E.C. Klasen, lid, ir. H.W. den Ouden, lid, mw. prof.dr. S.L. Sevenhuijsen, lid, mw. J.G. Stam, lid. Ten opzichte van 2002 zijn er geen wijzigingen opgetreden in de samenstelling. Voorzitter en leden hebben in het bestuur op persoonlijke titel zitting. Het secretariaat bestond uit drs. C.J.G. van Gageldonk, secretaris en mw.J.M. Hoozemans, medewerker.

5. Portefeuilles

Bij de voorbereiding van de behandeling van de aangevraagde lectoraten heeft bestuur de taken zodanig verdeeld dat voor elke sector van het hbo een bestuurslid optreedt als eerste behandelaar. Elk bestuurslid heeft 3 portefeuilles behalve de voorzitter. In bijgaand schema is de verdeling voor 2003 weergegeven. Ten opzichte van 2002 zijn er geen wijzigingen opgetreden.

	Franssen	Klasen	Den Ouden	Sevenhuijsen	Stam
Agrarisch		X	X		
Economisch			X		X
Gezondheidszorg		X		X	
Kunst	X			X	
Pedagogisch	X				X
Sociaal agogisch				X	X
Technisch		X	X		

6. Vergaderingen

Het bestuur heeft vergaderd op 2 april, 12 juni, en 19 november. In deze vergaderingen zijn de binnengekomen aanvragen voor een lectoraat behandeld. In de vergadering van november is tevens de begroting voor 2004 ten opzichte van de meerjarenraming aangepast. In juni hebben de voorzitter en de secretaris een gesprek gehad met de voorzitter en secretaris van de HBO-raad over de voortgang van de werkzaamheden. In augustus heeft het bestuur gesproken met de evaluatiecommissie over de aanpak van de evaluatie. Het voorziene overleg met een delegatie van de lectoren kon vanwege agendaproblemen niet in de vergadering van 19 november worden gehouden en is naar januari 2004 verplaatst. Daarnaast hebben de voorzitter, een bestuurslid en/of secretaris enkele gesprekken gehad met hogescholen over terugverwezen aanvragen en vervallen trekkingsrechten.

7. Taken

De taak van de stichting is om de gelden die door het ministerie van OCW aan de HBO-raad beschikbaar zijn gesteld voor de lectoraten in het hbo te verdelen onder de hogescholen, die daartoe een aanvraag bij de stichting indienen. De verdeling van de gelden over de hogescholen gebeurt op basis van zogenoemde trekkingsrechten, waarvan de hoogte door de HBO-raad voor elke hogeschool is vastgesteld. De hoogte van de trekkingsrechten is

gerelateerd aan de rijksbijdrage van een hogeschool. De stichting heeft geen bemoeienis met de vaststelling van de trekkingsrechten.

Op verzoek van de HBO-raad heeft het ministerie er in toegestemd dat het beheer van de lopende projecten in het vernieuwingsfonds door de stichting wordt uitgevoerd. Dit fonds en de commissie die het fonds beheerde, zijn per 31 december 2000 opgeheven. Over het beheer van de lopende projecten zijn met het ministerie en de HBO-raad nadere afspraken te worden gemaakt. De stichting heeft de taken van de commissie en de HBO-raad integraal overgenomen.

8. Relatie met de HBO-raad.

De stichting voert krachtens de statuten haar taak met betrekking tot de beoordeling van aanvragen voor een lectoraat en het beheer van het vernieuwingsfonds zelfstandig uit. Voor het overige werkt de stichting binnen de kaders die door de HBO-raad zijn gesteld. De HBO-raad is immers verantwoordelijk voor de beleidsvorming met betrekking tot de lectoren en het overleg met het ministerie van OCW. De begroting, de jaarrekening en het jaarverslag moeten door de HBO-raad worden goedgekeurd. De stichting heeft voorts met de HBO-raad een overeenkomst gesloten voor administratieve dienstverlening.

In 2003 zijn afspraken gemaakt over de wederzijdse verantwoordelijkheden van de HBO-raad en de stichting met betrekking tot het lectorenplatform en de communicatie. Deze afspraken houden in dat de Raad op haar eigen website aandacht zal besteden aan de lectoren, waarbij de geboden informatie aanvullend is op de website van de stichting. Op werkniveau zijn hiertoe heldere afspraken gemaakt. Tevens zal de Raad een aantal extern gerichte (promotionele) activiteiten ondernemen. De stichting beperkt zich in haar communicatie tot informatie over de procedure voor aanvragen en feitelijke informatie over aantal lectoren e.d. Als gevolg daarvan beperkt de externe communicatie van de stichting zich hoofdzakelijk tot de hogescholen.

De ondersteuning van het lectorenplatform geschiedt vanuit de HBO-raad. De stichting voert met het lectorenplatform overleg dat betrekking heeft op de voortgang van de lectoraten en van de evaluatie.

9. Trekkingrechten 2003

De hoogte van de trekkingsrechten worden bepaald door de HBO-raad. De raad maakt dit aan de hogescholen bekend en niet de stichting. Naar aanleiding van een opmerking in de management letter bij de jaarrekening 2002 wordt de stichting thans formeel op de hoogte gesteld van de trekkingsrechten per hogeschool. De trekkingsrechten voor 2003 zijn geheel een doorloop van de trekkingsrechten van 2002. Budget voor nieuwe aanvragen is niet beschikbaar gesteld. Uit de Rijksbegroting voor O C en W voor 2004 valt overigens af te leiden dat er voor 2004 en volgende jaren wel budget beschikbaar kan komen voor nieuwe aanvragen van lectoraten.

10. Vervallen trekkingsrechten 2001 en 2002.

In 2003 is vast komen te staan dat diverse hogescholen niet al hun trekkingsrechten over 2001 en 2002 hebben benut, ondanks de expliciet geboden gelegenheid om in 2002 alsnog

aanvragen in te dienen. Het bestuur heeft besloten dat hieruit kan worden geconcludeerd dat de betrokken hogescholen geen behoefte hebben aan dit deel van hun trekkingsrecht en heeft deze trekkingsrechten vervallen verklaard. De betrokken hogescholen zijn hier van op de hoogte gesteld. Op verzoek van enkele hogeschool hebben voorzitter en secretaris over deze vervallenverklaring overleg gevoerd, zonder dat dit tot herziening heeft geleid.

11. Beheer

De stichting betaalt de gelden voor goedgekeurde lectoraten pas uit, nadat de hogeschool schriftelijk heeft aangetoond, doorgaans door overlegging van een benoemingsbrief, dat de betreffende lector zijn of haar werkzaamheden is begonnen. Na de aanloopproblemen die zich in 2002 voordeden is het afsluiten van overeenkomsten met de hogescholen goed op gang gekomen. Niettemin stelt het bestuur vast dat sommige hogescholen erg laat zijn met het overleggen van de vereiste bescheiden. Dat leidt tot vertraging in de uitbetaling van de termijnen.

12. Inzendtermijnen

In 2003 zijn er drie keer een aanvraag kunnen indienen. Omdat er in 2003 geen nieuw budget beschikbaar was, hadden de aanvragen betrekking op trekkingsrecht 2002. Het aantal aanvragen was daarom ook aanzienlijk lager dan in 2002. Deels betrof het aanvragen die in december 2002 waren aangekondigd, deels aanvragen vanwege definitief afgewezen lectoraten in 2002 en deels aanvragen voor nog openstaand trekkingsrecht. Een enkele keer betrof het een aanvraag van een hogeschool waarvoor geen beroep op trekkingsrecht werd gedaan, maar die om redenen van kwaliteitsbeoordeling toch aan het bestuur werden voorgelegd. Het LSOP, dat geen onder OCW ressorterende onderwijsinstelling is, heeft om deze reden ook een aantal aanvragen voorgelegd.

De aanvragen van een hogeschool worden door het bestuur beoordeeld aan de hand van een aantal criteria die zijn neergelegd in een toekenningsregeling. In de regeling is ook een bezwarenprocedure opgenomen. In de systematiek van de verfijning van de oordelen is in 2003 geen wijziging opgetreden. Een aanvraag kan zonder meer worden goedgekeurd. (A aanvraag) Soms worden aan een goedkeuring voorwaarden worden gesteld in de vorm van een verzoek om nadere informatie of toelichting. (A mits aanvraag) Een terugverwezen aanvraag valt uiteen in 2 typen: aanvragen die tot op grote hoogte aan de gestelde eisen voldoen en die daarom niet in de volgende bestuursvergadering behoeven te worden behandeld maar die door voorzitter en secretaris kunnen worden afgedaan. (B aanvraag) Daarnaast zijn er aanvragen die een behandeling in de volgende bestuursvergadering vereisen. (C aanvraag) Een terugverwezen aanvraag die weer wordt afgewezen, is definitief afgewezen. Tegen deze beslissing is beroep mogelijk. In 2003 zijn geen aanvragen definitief afgewezen.

In 2003 lagen per aanvraagronde de verhoudingen tussen de oordelen als volgt:

Inzendtermijn	Aantal aanvragen	A oordeel	B oordeel	C oordeel
Maart	16	10	6	.
Mei	6	3	2	1
Oktober	6	2	2	2
Totaal	28	15	10	3

De aanvragen in maart betroffen eind 2002 aangekondigde aanvragen en aanvragen voor niet-benutte trekkingsrechten. De aanvragen in mei en oktober betroffen uitsluitend niet-benutte trekkingsrechten. Het totaal aantal aanvragen is vanwege het ontbreken van nieuw budget gedaald van 98 in 2002 naar 28 in 2003. Het aantal A-oordelen (53%) is ten opzichte van 2002 (54%) nauwelijks veranderd. Het aantal B-oordelen (36%) is gestegen ten opzichte van 2002 (29%) terwijl het aantal C-oordelen is gedaald van 17% in 2002 naar 11% in 2003.

In 2003 is de toekenningsregeling, behoudens ten aanzien van de inzendtermijnen, niet gewijzigd.

13. Benoeming van lectoren.

De benoeming van lectoren door hogescholen is in 2003 goed op gang gekomen. Eind 2003 waren 201 lectoraten goedgekeurd, waarvan er 178 waren aangesteld. Dat zijn er aanzienlijk meer dan de 86 lectoren die eind 2002 in functie waren.

Het bestuur heeft ook regels gesteld met betrekking tot de vervulling van tussentijds ontstane vacatures.

14. Communicatie met de lectoren en de hogescholen

Het bestuur hecht aan een goede communicatie met de lectoren en de hogescholen. De secretaris onderhoudt werkcontacten met individuele medewerkers en lectoren van hogescholen en met het lectorenplatform, terwijl hij tevens zo veel mogelijk intreedes van lectoren bijwoont.

In 2003 zijn geen informatieve bijeenkomsten belegd voor hogescholen. De noodzakelijke informatie is langs schriftelijke weg verschaft. De hogescholen hebben wederom in ruime mate gebruikt gemaakt van de mogelijkheid om een voorgenomen aanvraag informeel aan de secretaris voor te leggen met het verzoek aan te geven op welke punten de aanvraag zou kunnen worden bijgesteld, gelet op de gestelde eisen.

Op voorstel van de HBO-raad heeft het bestuur middelen ter beschikking gesteld voor de uitvoering van een communicatieplan. Daarin is onder meer voorzien in speciale aandacht voor de lectoren op de website van de HBO-raad. Tevens wordt een brochure ontwikkeld en ondersteuning verschaft aan het lectorenplatform.

15. Evaluatie lectoraten

De door het bestuur ingestelde evaluatiecommissie is in 2003 met haar werkzaamheden begonnen. De commissie is ingesteld om de 18 lectoraten die medio 2003 ten minste 1,5 jaar operationeel waren, te evalueren.

De commissie is door het bestuur van de SKO als volgt samengesteld:

Prof. dr. C.M.Karssen, oud rector magnificus van de Wageningen Universiteit, voorzitter

Dr. h.c J. Berendse, oud algemeen directeur Festo Nederland, gedelegeerde VNO-NCW.

A.J.F. Duif, voorzitter van de algemene vereniging van schoolleiders (AVS)

Prof. dr. ir. J.L.A. Jansen, emeritus hoogleraar milieutechnologie, voorzitter platform

Duurzame Ontwikkeling TU Delft

Prof. dr. H. Maassen van den Brink, hoogleraar Onderwijs en Arbeidseconomie, Universiteit van Amsterdam en lid van de Onderwijsraad

Drs. P.M.M. Rullmann, lid college van bestuur Technische Universiteit Delft
Dr. J. C.L. van de Ven, lector grootstedelijke ontwikkeling aan de Haagse Hogeschool
Dr. K. Vuyk, directeur van het Theaterinstituut Nederland
Drs. C.J.G van Gageldonk, secretaris

De commissie heeft zich aan de hand van de aanvraag, het eerste jaarverslag en een bezoek ter plaatse een beeld gevormd van de ontwikkeling van deze lectoraten. De bezoeken vielen in de periode september tot en met december 2003. De commissie heeft zich bij haar bezoeken niet als beoordelaar opgesteld. Zij ziet haar rol meer als waarnemer en adviseur. De commissie heeft haar bezoeken aan de lectoraten in december 2003 afgerond. Het eindrapport van de commissie zal na het verslagjaar verschijnen.

Het bestuur heeft met de commissie in augustus 2003 gesproken over haar aanpak van de evaluatie. Het voornemen van de commissie om van de taakopdracht af te wijken is toen ook besproken. De commissie was tot de conclusie gekomen dat hantering van het evaluatie-instrument dat de HBO-raad voor zijn eigen, alle lectoraten omvattende, gebruikte, niet zinvol was voor de veel beperktere evaluatie die de commissie zou uitvoeren. Het bestuur kon zich vinden in deze conclusie.

16. Beheer vernieuwingsfonds

In het beheer van het vernieuwingsfonds hebben zich geen opvallende zaken voorgedaan. Het aantal afgesloten projecten bedroeg 6 en het aantal audits 2.

juni 2004